

Питання для самоконтролю

1. Чому створення ЄСПЛ після Другої світової війни стало переломним моментом для захисту прав людини в Європі?
2. Як поєднується індивідуальна скарга до ЄСПЛ із формуванням загальноєвропейських стандартів?
3. У чому полягає значення рішення у справі *Salduz v. Turkey* для права на захист?
4. Як ЄСПЛ визначає межі застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (справа *Buzadji v. Moldova*)?
5. Чому заборона катувань у практиці ЄСПЛ вважається абсолютною (справа *Gäfgen v. Germany*)?
6. Який підхід сформулював ЄСПЛ щодо використання показань відсутніх свідків (*Al-Khawaja, Schatschaschwili*)?
7. Яке значення для України мало рішення у справі *Oleksandr Volkov v. Ukraine*?
8. Як ЄСПЛ оцінив дії влади щодо протестувальників під час Євромайдану (справа *Shmorgunov and Others v. Ukraine*)?
9. Яке значення має стаття 9 Конституції України для дії міжнародних договорів у національному праві?
10. Чим відрізняється Європейська конвенція з прав людини від інших міжнародних договорів у сфері правосуддя?
11. Які умови передбачає Європейська конвенція про видачу правопорушників 1957 року?
12. Які механізми надає Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 року?
13. Яка мета Конвенції про передачу засуджених осіб 1983 року і які її ключові умови?
14. Яке практичне значення для України має Будапештська конвенція про кіберзлочинність 2001 року?
15. Як Конвенція ООН проти корупції (2003) впливає на повернення незаконних активів?
16. У чому полягає значення Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000) для боротьби з міжнародними злочинними мережами?
17. Як українські суди використовують практику ЄСПЛ під час тлумачення норм КПК?
18. Чому імплементація міжнародних стандартів у кримінальному процесі України має системний, а не факультативний характер?
19. Які приклади змін у КПК України 2012 року були зумовлені рішеннями ЄСПЛ?
20. У чому полягає головна проблема виконання Україною рішень ЄСПЛ і які можливі шляхи її вирішення?

Відповіді короткі

1. Після Другої світової війни постала потреба в наднаціональному механізмі захисту прав людини → створено ЄСПЛ, який гарантує, що жодна держава не залишиться «сам на сам» у цих питаннях.
2. Індивідуальні скарги стають підґрунтям для формування загальнообов'язкових стандартів; прецеденти ЄСПЛ поширюються на всі держави.
3. *Salduz v. Turkey* (2008): право на адвоката діє з першого допиту; вплинуло на зміну КПК України 2012 р.
4. *Buzadji v. Moldova* (2016): тримання під вартою не може базуватися лише на тяжкості злочину; потрібні «релевантні й достатні» підстави.
5. *Gäfgen v. Germany* (2010): заборона катувань — абсолютна; навіть заради «благородної мети» докази, здобуті катуванням, неприйнятні.
6. *Al-Khawaja i Schatschaschwili*: якщо свідок відсутній, суд має перевіряти наявність поважних причин, вирішальність його показань та компенсаторні гарантії.
7. *Oleksandr Volkov v. Ukraine* (2013): звільнення судді було незаконним; уперше ЄСПЛ наказав відновити його на посаді; стандарт незалежності суддів.
8. *Shmorgunov and Others v. Ukraine* (2021): масові арешти протестувальників під час Майдану були свавільними; порушення права на свободу та зібрання.
9. Ст. 9 Конституції: чинні міжнародні договори, ратифіковані ВРУ, є частиною національного законодавства; у разі колізії — пріоритет за договором.
10. ЄСПЛ має власний контрольний механізм (ЄСПЛ), на відміну від більшості інших договорів.
11. Європейська конвенція про видачу (1957): екстрадиція можлива при наявності вироку чи ордера; виключення — політичні злочини, смертна кара, катування.
12. Конвенція про взаємну допомогу (1959): допит свідків, вручення документів, збір доказів за кордоном.
13. Конвенція про передачу засуджених (1983): умови — згода обох держав і самого засудженого; мета — гуманізація покарання.
14. Будапештська конвенція (2001): регулює кіберзлочини, обмін даними та електронними доказами; швидкі процедури співпраці.
15. Конвенція ООН проти корупції (2003): криміналізація хабарництва, повернення активів, міжнародна співпраця.
16. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності (2000): боротьба з мафією, торгівлею людьми; спільні слідчі дії, екстрадиція.
17. Українські суди зобов'язані застосовувати практику ЄСПЛ (ст. 17 Закону «Про виконання рішень та застосування практики ЄСПЛ»).
18. Це системний обов'язок: міжнародні стандарти інтегровані в національне законодавство (Конституція, КПК, закони).
19. КПК 2012 року: право на адвоката з першого допиту (*Salduz*), чіткі строки тримання під вартою (*Buzadji*), процесуальні гарантії.

20. Проблема — невиконання рішень ЄСПЛ, особливо у справах про невиконання рішень національних судів (*Ivanov, Burmych*). Рішення: реформа системи виконання судових рішень, політична воля.